

8(C125)

456

А.П. ЧЕХОВ

ДЕТИНКАЈАС

КОМИГІЗ СЫКТЫВКАР 1938

zSSR-DXK
г. 000
Б. НаС

60
45

А. П. ЧЕХОВ

ДЕТИНКАЈАС

Герпасалис
П. АЉАКРИНСКИЈ

БИБЛИОТЕКА
Респ. Краев. Музея
Коми АССР
город Сыктывкар.

~~4543~~

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЈ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫКТЫВКАР 1938

А. П. ЧЕХОВ
МАЛЬЧИКИ

На коми языке

ДЛЯ МЛАДШЕГО ВОЗРАСТА

Редактор *П. Доронин*. Технический редактор *М. Шестаков*. Рисунки *Александринского*. Издание № 25. Уполномоченный Главлита № 1742. Типографсы. № 833. Тираж 2000 экз. Формат бумаги 62 X 94; 116. Печатных листов 1. Сдано в набор 7 IV-38 г. Подписано к печати 6 V-38 г.

Типография УМП. Коми АССР,
г. Сыктывкар, ул. Первомайская.
Дом печати

— Волода воіс!—горөдіс кодкө өшін улын.

— Володичка воіс!—горөдіс Наталја да котөрөн тыріс столовөјө.—Ак, боже мој!

Став семјаыс Корольвјаслөн часыс часө виччыгіс Володаөс, і өні ставныс ускөдчісны өшіндорө. Кілчө дорас сулаліс паскыд рөзвал, а жежыд тројкаа вөв-јасыс каяіс сук ру. доддыс вөлі тыртөм, Волода вөлі посвозын-һін, кымөм, гөрд чуңјаснас разіс башлыксө. Гімназіческөј палтоыс сылөн, шапкаыс, колошыс, јурсыс пел бокас — ставыс куржөві-төма, јурсаңыс да кокөзыс сы діныс кыліс чөскыд көзыд дук, сы вылө вичөдігөн щөщ окота вөлі кынмыны да шуны: „бррр!“ Мамыс да төткаыс ускөд-чісны кутлыны да окавны сіјөс, Наталја ускөдчіс сы кок дінө да кутіс кыскыны кокгыс гын сапөг-јассө, чојјасыс кутісны чілзыны, өзөсјас зуртісны, камгісны, а батыс Володалөн жылетка кежыс да нојічөн кіас котөртис переднөј вежөсө да горөдіс повзөм гөлөсөн:

— А ми тенё төрыт-нин виччысим! Бура воин? Ључкиладнө? Господи боже мой, да лежөж-жө сылы батыскөд здоровайтчыны! Мыж-нө ме, абу бат ли мыж?

— Гав! Гав! — увтис кыз гөлөсөн Милорд, зевыжыд сөд пон, да кучкалис бөжнас сҗенө да стул-јасө.

Ставыс здук мөд кежлө гудыртчис өтгудыр, өти радлан шыө. Кор прөјжитис первојја аҗысан здукыс, Короловјас аҗисны, мыж Володаыс өтдор переднөј вежөсын сулалө јешщө өти ичөтик морт, гартчөма чыщјанјасөн, шалјасөн, башлыкјасөн да ставнас куржөвитөма; сјјө шынитөв сулалө вөли пелөсын, ыжыд руч ку пас вужөр сајын.

— Володичка, а тајө-нө коді? — јуалис гусөникөн мамыс.

— Ак! — дум вылас уеі Володалы. — Тајө, төдмасөј, менам јорт — Чечевичын, мөд классын велөдчыс... Ме ваядөді сјјөс аскөд гөститыштны мијанын.

— Зев пријатнө, милості просім! — шуис радлігтыр батыс. — Ен дивит, ме гортын моз, суртуктөм... Пожалуста! Наталја, отсав господин Черепицынлы пөрчысны! Господи боже мой, да вөтлө тајө понсө! Тајө наказанне!

Недыр мысті Волода да сылөн другыс — Чечевичын, век-на банјөм чужөмаөс көзыд ывла бөрын, пукалисны-нин пызан сајын да јуисны чај. Төвса шонди пырис гыөртөм өшиңјасөд да дрөжжитис самөвар вылын, купажтис ассыс југөрјассө чашка мыскан тастыын. Комнатаын вөли шоныд, і дөтинкајаслы кажитчис, быттө кынмөм туша куҗаныс налөн гилөдчисны-на шоныд да көзыд, ез көсјыны сетчыны мөда-мөдныслы.

Кіля дорас сулаліс паскыд рэвал...

— Но вот, регыд і рөштво! — ңужөдіс батыс, пемыд-гөрд табагыс чігарка гартыштіг мозыс. — А важөн-ө вөлі гожөм, і мамыд бөрдіс тенө коллөдігөн? А со те і воін... Кадыс, вокө, мунө өdjö! „Ак!“ шуны он вевжавлы — воас пөрыс кад. Господін Чібисов, жу да сој, ен стеснајтчы! Міжан-өд ставыс прөстөј ногөн.

Кужім чој Володалөн: Ката, Соња да Маша — медыжыдыслы вөлі дасөті арөс, — пукалісны пызан сайын да сінсө ез вештывны выль төдса детінка вылыс. Чечевіцын вөлі өті арлыда да өткод тушаа Володакөд, но сіјө ез вөв сещөм кыз да жежыд, а вөлі косінік да сөд, берінөс чужөма. Журсыс сылөн щөткод чорыд, сінјасыс векнідікөс, парјасыс кызөс; сіјө вөлі зев містөм, і ез-кө ескө вөв сы вылын гімназіческөј курткаыс, чужөм сертыс поэіс чайтны кухарка піөн. Пукаліс сіјө зумыша, пыр чөв оліс і ні өтчыдыс ез ңумдыв. Нывкајас, сы вылө вірөдіг, пыр і кажалісны, мыј сіјө, буракө, зев төлка да јона велөдчөм морт. Сіјө мыјкө пыр думајтіс да сещөм јона думајтіс, кор јуаласны вөлі сылыс мыј жылыс-кө, сіјө дрөгмунас, пыркнітас јурсө да јуалас мөдыс.

Нывкајас азгісны, мыј пыр гажа да варов Волода таяө разын сорнітіс еща-жө, нөті оз ңумјав, бытө абу і рад гортас воөм вылө. Чай јуіг чөж сіјө шыасліс чојјас дінас сөмын өтчыд да і сені кущөмкө тешкод кывјасөн, індіс чуңнас самөвар вылө да шуіс:

— А Калифорніјаын чай пыдді јуөны джін.

Сылөн вөліны кущөмкө аслас думјас-жө, і сы серті, кызі најө мөда-мөд выланыс вірөдлывлісны

— Гав! Гав!—кыз гөлбсөн увтис Милорд.

Чечевіцын другыскөд, детінкаяслөн вөлі кушөмкө өтi дум.

Чай жуөм бөрын ставныс мунісны челаф комнатаө. Батыс нывјасыскөд пуксіс пызан саяө, і најө заво-дітісны ужавны, — ужсө најө еновтісны детінкајас воөм понда. Најө вөчөны вөлі быд пөлөс рөма бумагаыс зоріјас да сырсјас јолка кежлө. Тајө зев лөгыд да гажа уж. Быд выл вөчөм зоріј бөрын нывјас радлісны лібө горөдісны, кызі садтөг повзөмјас, быттөкө зоріыс сіјө усі јенежан; батныс сіз-жө радліс, но корјасөкө шыбытіс ножічсө жојас, кор лөгасас вөлі сы вылө, мыј ножічыс вывті ныж. Мамныс котөрөн пыраліс челаф комнатаө зев төж-дысан чужөмөн да жуаліс:

— Коди бостіс менсым ножічөс? Бара те, Иван Ніколаіч, бостін менсым ножічөс?

— Господі боже мој, весіг ножічтө оз сетны! — вочавіјас бөрдан гөлөсөн Иван Ніколаіч, сесса леччысас стул мыш вылас да петкөділө, быттө сіјөс зев јона өбөдітісны, но здук мысті бара-нын німко-дасө.

Воқза воліјасас Волода щөщ ужавліс јолка кежлө лөсөдігөн лібө котөртлывліс двөрө візөділыны, кызі кучер да пастук вөчөны каток, но өні сіјө да Чече-віцын ез і візөділыны уна рөма бумагајас вылад і нөтчыд весіг ез петавны коңушнаө, а пуксісны өшін дөрө да кутісны мыјкө вашкөдічыны, сесса најө кык-наныс өтлаын бостісны географіческөј атлас да пон-дісны відлавны кушөмкө карта.

— Первој Перымө... — назөнік шуіс Чечевіцын... — сесаң Туменө... сесса Томск... сесса... сесса... Кам-

— А Калифорнијаын чај пыффы јубны джін.

чаткао... Тасаң самоједјас вужодасны пыжөн Берингов пролив вомөн... Со теныд і Америка... Сени унашоныд кучіка зверјас.

— А Калифорнијаыс?—јуалис Волода.

— Калифорнија улынжык... Медтыкө Америкао вескавны-а, Калифорнијаыд абу гөрајас сајын. Сојантор корсны позө кыјсөмөн да грабитөмөн.

Чечевіцын лунтыр ез матыстчыв нывјас дінө, візөдіс на вылө сінкым увтыс. Рытја чай бөрын кызкө лоі сізі, мыј сіјөс минут віт кежлө колісны өтнассө нывјаскөд. Чөв овны ез вөв лөгыд. Сіјө стрөгажы-зөктіс, чышкыштіс вескыд кпыдөснас шујга кісө, візөдліс сінкым увтыс Ката вылө да јуалис:

— Те лыддылін Мајн-Ридөс?

— Ег, ег лыддыв... Кывзы, те кужан коңкіөн іславны?

Аслас думјасө вөјтчөмла, Чечевіцын немтор ез шу та вылө, а толькө пөлтис чужөмбансө да сещөма упнітіс-лолыштіс, бытө сылы вөлі зев жар. Сіјө јещө өтчыд лептіс сінсө Ката вылө да шуіс:

— Кор бизон стада котөртө пампасөд—тіралө муыс, і секі мустангјас повзөмнысла чужјасөны да гөрдлөны.

Чечевіцын жугыла нумдыліс да содтіс:

— А сіз-жө індејецјас усласөны појездјас вылө. Но медлокыс—москіјас да термітјас.

— А мыј сіјө сещөмыс?

— Тажө козувкотјас кодөс, толькө бордјаөс. Зев јона курчјасөны. Төдан, коді ме?

— Господін Чечевіцын.

— Абу. Ме — Монтігомо Варыш Гыж, вермыны позтөмјаслөн вожд.

— Первој Перымб...—гусбѣнк шуаліс Чечевіцын.

Маша, медічот нывкаыс, вірөдліс сы вылө, сесса
өшің вылө, көні пемдө-һин вөлі, да шуіс мыжкө мөв-
палігтыр:

— А міжан чечевіцатө төрыт пулісны.

Ҷік гөгөрвотөм кывјасыс Чечевіцынлөн, сылөн
Володакөд ныр вашкөдчөмыс, һөшта і сіјө, мыј
Волода ез ворс, а пыр мыжкө думажтө,—ставыс тајө
вөлі гөгөрвотөм, да тешкод. І ыжыджык кыкнан
нывкаыс, Ката да Соңа, кутісны суга вірөдны фетін-
кајас бөрсә. Рытнас, кор фетінкајас мунісны водны
узны, нывјас гусөнікөн локтісны өзөс дорас да кыв-
зісны налыс сорнісө. О, мыј најө кывлісны! фетін-
кајас лөсөдчөны пышјыны кытчөкө Амерікаө, корсны
зарні; туј вылө һалөн ставсө-һин заптөма: пістолет,
кык пурт, сукар, ыждөдан стеклө бі перјыны, ком-
пас да һол шажт фенга. Најө кывлісны, кыз фетін-
кајаслы ковмас мунны подөһуна сурс верст, а муні-
ганыс коғасны тігрјаскөд да дикарјаскөд, сесса пер-
јыны зарні да корсны слөн лыјас: віавны врајасөс,
гіжсыны морскөј разбөјнікјасө, јуны джін і медбө-
рын гөтрасны міча нывјас вылө да ужавны планта-
ціјаяс вылын. Волода да Чечевіцын сорнітісны мөда-
мөдсө торкалөмөн. Ассө Чечевіцын сорніас шуліс
тазі: „Мөһтігомө Варыш Гыж“, а Володаөс— „кельд
чужөма вок менам“.

— Те, смотрі, ен вістав мамалы, — шуіс Соңалы
Ката водны мунігас.— Волода ваяс міжанлы Аме-
рікаыс зарні да слөн лыјас, а вісталан-кө те, секи
сіјөс оз лезны.

Кутта лунлаң паныд Чечевіцын қоң лун відлаліс
Азіја карта да мыжкө пыр гіжаліс, а Волода, жугыл,

О, мыј најџ кылісны!..

кыз, бытто малазі чушкөма, зумыша ветліс комна-
тајасөд да Һемтор ез сој. Өтчүд весіг челаф комна-
татаын сувтліс образјас воҙо, пернапасасіс да шуіс:

— Господөј, прөстїт менө, грешнөјөс! Господөј,
віз менсым коңөрөс, шудтөм мамөс!

Рытлавылыс Волода кутіс бөрдны. Уэны мунигөн
сіјө дыр кутліс да окаліс батсө, мамсө да чојјассө.
Каға да Соға төдөны вөлі, мыјла тајө, а медічөтыс,
Маша, Һемтор ез гөгөрво, зік Һинөмтор, і сөмын
візөдлас Чечевіцын вылө, мыјкө мөвпыштас, ышлов-
ғас да шуас:

— Кор кослун, Һаға шуө, колө сојны аңкыш да
чечевіца.

Кутта лунө асывнас воҙ Каға да Соға чеччісны
волпас вылыс да мунісны візөдлыны, кызі четінка-
јас кутасны пышјыны Америкаө. Гусөнікөн мунісны
өзөс дорө.

— Сіз-кө, те он мун?—скөр гөлөсөн јуаліс Чече-
віцын.—Вістав: он мун?

— Господі!—гусөнік бөрдіс Волода. —Кыз-нө ме
муна? Меным мама жал.

— Кельд чужөма вок менам, ме тенө кора, мунам!
Те-өд көсјысін, мыј мунан, ачүд менө чујдін, а кор
ковміс муины, і повзін вот.

— Ме... ме ег повзы, а меным... меным мама
жал.

— Те вістав: мунан алі он?

— Ме муна, сөмын... сөмын нөрөвітлы. Меным
окота гортын олыштны.

— Сіз-кө ме ачым муна—помаліс Чечевіцын. —
І тетөг верма. А јешцө сен-жө көсјіс кыјсыны тігр-

јас бѳрса, косасны! Кор сја, вај менсым пїстонјассѳ!

Волода бѳрдїс сещѳм јона, весїг чојјасыс ез вермыны кутсыны да шѳщ гусѳнїк бѳрдїсны. Лої шынїтѳв.

— Сја-кѳ, те он мун?—јешщѳ ѳтчыд јуалїс Чече-вїцын.

— Му... Муна.

— Сја-кѳ, пагас!

І Чечевїцын, медым ышѳдны Володаѳс, кутїс ошкыны Амерїка. равзыны тїгр моз, кашкыны пароход моз, вїдчыны, сесга кѳсјысїс сетны Володалы став слѳн лыјассѳ да став лев да тїгр кујассѳ.

І тајѳ косїнїк, сувтса јурсїа да берїнѳс мугов чужѳма ѳетїнкаыс, кутїс кажїччыны нывкајаслы кушѳмкѳ замечатѳльнѳј мортѳн. Тајѳ вѳлї герѳј, нїнѳмыс повтѳм, смел морт, а равзѳ сїјѳ сїї, ѳѳѳс сајын сулалїг поѳѳ вѳлї думыштны, мыј тајѳ збылыс тїгр лїбѳ лев.

Кор нывјас локтїсны комнатаас да кутїсны пагасны. Ката сїнва пырыс шуїс:

— Ок, кушѳма ме-пола!

Кык часѳѳ, кытчѳѳ ез пуксыны ѳбѳдајтны, вѳлї ставыс шынїтѳв, но ѳбѳдајтны пуксѳм бѳрын друг каѳалїсны, мыј ѳетїнкајас абу гортынѳс. Мѳдѳдїсны корсны слугајас ѳланїнѳ, коңушнаѳ, флїгелѳ прїказнїк ордѳ—сес најѳс ез аѳзыны. Мѳдѳдїсны сїктѳ — і сетыс ез сурны. І чај сесга сја-жѳ јуїсны ѳетїнкајастѳг, а кор пуксїсны ужнајтны, мам зев. јона беспокѳїтчїс, весїг бѳрдїс. А војнас бїра ветлїсны сїктѳ, корсїсны, ветлїсны пѳнарјасѳн ју дїнѳ.

Госпоѳї, кушѳм суматока лыбїс!

Мөд лунас воіс урадник, гіжісны столөвөјын кушөмкө бумага. Мам бөрдіс.

Но вот кілчө помө сувтіс рөзвал, жежыд тројкаыс пуркјіс ру.

— Волода воіс!—горөдіс кодкө дворган.

— Володичка воіс!—горөдіс Наталја да котөртіс столөвөјө.

І Мілорд заводітіс увтны кыз гөлөсөн: „гав! гав!“ Вөлөмкө, детінкајасөс кутөмаөс карын Госціннөј дворыс (сені најө вөлөм ветлөны да быдөнлыс жуасөны, көні вузасө порох). Волода, мыјөн пыріс переднејө, пыр і бөрдіс да ускөдчіс мамыслы сывјас. Нывјас тірзісны повзөмнысла, думажтісны, мыј өні лоө; најө кывлісны, кызі батныс нуөдіс Володаөс да Чечевіцынөс кабинетас, дыр сені сорнітіс накөд; і мамныс сіз-жө сорнітіс да бөрдіс.

— Пофө-өмөј тазі?—такөдіс бат. — Не дај бог, кывласны-кө гімназіјаын, вөтласны тіжанөс. А теныд колө јандысны, господін Чечевіцын! Абу лөгыд! Те зачіншщік, і ме надејтча, мыј тенө накажітасны мамбатыд. Пофө-өмөј-нө тазі! Көн-нө ті узінныд?

— Вокзалын!—гордөја вочавізіс Чечевіцын.

Волода сесса водіс, јур вылас сылы пуктылісны укусөн көтөдөм кузчышјан. Мөдөдісны кытчөкө телеграмма, і мөд лунас воіс дама, Чечевіцынлөн мамыс, да нуөдіс пісө.

Чечевіцынлөн мунігас чужөмыс вөлі стрөг да здор вылө пырана, і нывјаскөд прөшщажтчігөн сіјө ез шу ніөті кыв, сөмын бостіс Каталыс тетрадсө да гіжіс казтыштөм вылө:

„Монтігомо Варыш Гыз“.

„КҢГА БӨРГА КҢГА“

1. ПУШКИН—Зары чері жылыс мојккыв.
2. ПУШКИН—Пон да сылән Кавак Балда жылыс мојккыв.
3. ПУШКИН—Цар Салтан жылыс мојккыв.
4. ПУШКИН—Куләм царевна да Оізім багатыр жылыс мојккыв.
5. ЖУКОВСКИЈ—Сапдга кан.
6. КРЫЛОВ—Баоңајас.
7. ЛЕРМОНТОВ—Ашк-Керіб.
8. ТОЛСТОЈ Л.—Акула.
9. ТОЛСТОЈ Л.—Булка.
10. ТОЛСТОЈ Л.—Філінок.
11. НЕКРАСОВ—Генерал Топтыгін.
12. НЕКРАСОВ—Мазај дед да кбчјас.
13. ТУРГЕНЕВ—Бежін луг.
14. ТУРГЕНЕВ—Бір'ук.
15. ТУРГЕНЕВ—Муму.
16. ТУРГЕНЕВ—Переняка.
17. ЧЕХОВ—Ваңка.
18. ЧЕХОВ—Вбв фами́ліја.
19. ЧЕХОВ—Фетінкајас.
20. ЧЕХОВ—Јежыд кымбс.
21. ЧЕХОВ—Пышјыс.
22. ГОР'КИЈ—Архип дед да Љоңка.
23. ГОР'КИЈ—Челәфјас.
24. КУПРИН—Јежыд пон.
25. КУПРИН—Гамбринус.
26. ЛЕСКОВ—Часбвбј.
27. ГРИГОРОВИЧ—Гуттаперчевбј дөтінка.
28. ГАРШИН—Љагуша-путешествөһица.
29. ГАРШИН—Сигнал.
30. КОРОЉЕНКО—Һбббм дөтінка.
31. МАМИН-СИБИР'АК—Руд сылі.
32. МАМИН-СИБИР'АК—Студонбј ју дорса керка.
33. МАМИН-СИБИР'АК—Кыјсыс Јемөл.
34. БЕНКЕВИЧ—Музыкант Јанко.
35. КИПЛИНГ—Слбн пі.
36. ЛОНДОН—Кіш жылыс сказанһје.
37. ЛОНДОН—Кбјін.
38. БЕТОН-ТОМПСОН—Орбм пель.
39. БЕТОН-ТОМПСОН—Чінк.
40. БЕТОН-ТОМПСОН—Ручлбн семја.
41. АНДЕРГЕН—фужмовочка.
42. АНДЕРГЕН—Озыс салдат.
43. АНДЕРГЕН—Фикбј јусјас.
44. АНДЕРГЕН—Тывкбрт.
45. АНДЕРГЕН—Шуда колошјас.
46. АНДЕРГЕН—Принцесса да Порсвизыс.
47. РОБЕРТС—Зонһи да Кид.

КОМИ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО

ИЧӐТ ДА ШӐР АРЛЫДА ЧЕЛӐАЖАСЛЫ БИБЛЮТЕКА

„КӐИГА БӐРГА КӐИГА“

48. РОБЕРТС—Нывка да ош пӓ.	71. МАЈАКОВСКИЈ—Мыӓӓн кӓжа лоны.
49. РОБЕРТС—Каӓ Робинзон.	72. БАГРИЦКИЈ—Ӑӓӓлӓн кок туј.
50. Синдбад—мореплаватель (мојдкыв)	73. БАГРИЦКИЈ—Мордвинлӓн ӓвезда.
51. Коми мојдкывјас.	74. Островскиј Ӑ.—Гудок.
52. Ӑеӓецкӓј мојдкывјас.	75. УЛЈАНОВА М.—Ӑеӓӓн јылыс вӓтјас.
53. ГРИММ—Бременса музыкантјас.	76. ФАДЕЈЕВ—Метелица.
54. ГРИММ—Храбрӓј портнӓј.	77. БЕДНЫЈ Ф.—Баснајас.
55. ГРИММ—Мојдкывјас.	78. КАТАЈЕВ—Уӓӓм.
56. УЈДА—Ӑелло да Патраш.	79. ПАУСТОВСКИЈ—Кӓчлӓн лапаяс.
57. УЈДА—Степ.	80. ПРИШВИН—Јарӓк.
58. ГАУФ—Карлӓк Ныр.	81. БИАНКИ—Медбӓрја лыӓӓм.
59. ГАУФ—Калиф Аӓст.	82. БИАНКИ—Вӓрын војутӓм.
60. ГАУФ—Ичӓт Мук.	83. НОВИКОВ-ПРИБОЈ—Зыбунјас пӓвсын.
61. АФАНАСЈЕВ—Ӑагуша-Царевна.	84. ЖИТКОВ—Мангуста.
62. АФАНАСЈЕВ—Кыӓӓи мужӓк барӓӓс велӓӓӓс.	85. ЖИТКОВ—Обеӓӓана јылыс.
63. АФАНАСЈЕВ—Јӓӓ пыщкыс бостӓм роч мојдкывјас.	86. КАСГИӐ—Особӓӓј отрадса ош.
64. Мудер Алдар-Кос (Казахскӓј мојдкыв)	87. КАСГИӐ—Вошӓм класс.
65. Охӓк (Армјанскӓј мојдкыв)	88. КАСГИӐ—Турецкӓј бутсы.
66. Алаӓӓӓӓ да волшебнӓј лампа (Арабскӓј мојдкыв)	89. Гајдар—Военнӓј тајна јылыс.
67. Али-Баба да ӓеламын рӓӓ бојӓӓк (Арабскӓј мојдкыв)	90. ГАЈДАР—Ӑӓӓӓӓӓ блӓндаж.
68. ХАРРИС—Кролик-Вок.	91. ӐИХОНОВ—Чӓрт.
69. РОЛЛАН—Жан Крӓстоф.	92. Михалков—Јортјас.
70. ТОЛСТОЈ А.—Желтухин.	93. ФРАКРМАН—Ылыс граница дӓнын.